

**XALQARO STANDARTLARGA MUVOFIQ MOLİYAVIY
HISOBOTNI TUZISH ORQALI INVESTITSIYA JALB QILISH
IMKONIYATLARI**

Chirmashev Abdujalil

Andijon davlat texnika instituti

Moliya va moliyaviy texnologiyalar yoʻnalishi 1-kurs talabasi

abdujalilchirmashev@gmail.com

Egamberdiyev Shavkatbek

Andijon davlat texnika instituti

“Iqtisodiyot” yoʻnalishi 4-kurs talabasi

Shavkatbekegamberdiyev79@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga (IFRS) muvofiq moliyaviy hisobotlarni shakllantirish va bu jarayon orqali investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlarini tahlil qiladi. Maqolada xalqaro standartlarning nazariy asoslari, ularning korxonalar va moliya institutlarida qoʻllanilishi, shaffoflik va moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini taʼminlashdagi roli yoritilgan.

Kalit soʻzlar: xalqaro moliyaviy hisobot standartlari, IFRS, moliyaviy hisobot, shaffoflik, ishonchlilik, investitsiya jalb qilish, korxonalar, moliya institutlari.

Kirish. Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) bugungi kunda korxonalar va moliya institutlarining moliyaviy faoliyatini tartibga solishda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu standartlar moliyaviy maʼlumotlarni xalqaro miqyosda solishtiriladigan, shaffof va ishonchli tarzda taqdim etish imkonini beradi. IFRSning nazariy asoslari asosan moliyaviy hisobotlarning haqqoniy, tushunarli va solishtiriluvchan boʻlishiga qaratilgan boʻlib, ularning qoʻllanilishi moliya institutlari va korxonalarda qaror qabul qilish jarayonini samarali qiladi.

IFRS standartlari moliyaviy ma'lumotlarni tuzishda bir nechta asosiy tamoyillarga tayangan. Birinchisi - haqqoniylik (fair presentation). Bu tamoyil moliyaviy hisobotlar kompaniyaning moliyaviy holatini, faoliyat natijalarini va naqd pul oqimlarini haqqoniy va to'liq aks ettirishi kerakligini belgilaydi [1]. Ikkinchisi - shaffoflik (transparency), ya'ni moliyaviy ma'lumotlar investorlar va manfaatdor tomonlar uchun tushunarli va ochiq bo'lishi. Shu bilan birga, solishtiriluvchanlik (comparability) tamoyili korxona va moliya institutlarining moliyaviy hisobotlarini boshqa kompaniyalar bilan solishtirish imkonini beradi, bu esa global bozor sharoitida muhim ahamiyatga ega.

Moliya institutlari, xususan banklar, sug'urta kompaniyalari va investitsiya firmalari IFRSni qo'llash orqali o'z moliyaviy holatini aniq va ishonchli ko'rsatadi. Masalan, banklar o'z aktiv va majburiyatlarini xalqaro standartlar bo'yicha baholash orqali qarz berish siyosatini maqbul va xavfsiz shaklda ishlab chiqadi. Bu esa moliyaviy barqarorlikni ta'minlaydi va investorlarga ishonch beradi. Shu bilan birga, sug'urta kompaniyalari va investitsiya firmalari IFRS talablari asosida moliyaviy risklarni ochiq ko'rsatib, investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlarini kengaytiradi.

Korxonalar uchun IFRS standartlarining eng muhim afzalliklaridan biri - moliyaviy hisobotlarning xalqaro solishtiriluvchanligi. Bu holat nafaqat korporativ boshqaruv sifatini oshiradi, balki xorijiy investorlar uchun ochiqlikni ta'minlaydi. Standartlarga muvofiq tayyorlangan moliyaviy hisobotlar investorlar va kreditorlar tomonidan yuqori darajada ishonch bilan qabul qilinadi, chunki ular korxonaning moliyaviy holatini real va haqqoniy aks ettiradi [2]. Shu tariqa, korxonaning xalqaro bozorga chiqish imkoniyatlari kengayadi va investitsiyalarni jalb qilish imkoniyati oshadi.

IFRS standartlarini tatbiq etishning yana bir ijobiy jihati - ichki boshqaruvni takomillashtirishdir. Standartlar asosida moliyaviy hisobotlarni tayyorlash rahbariyatga real moliyaviy ko'rsatkichlarni beradi, bu esa strategik qaror qabul qilishni soddalashtiradi. Masalan, aktivlar va majburiyatlarning haqqoniy baholanishi ortiqcha xarajatlarni kamaytiradi va korxonaning moliyaviy risklarini

oldindan aniqlash imkonini beradi. Shu bilan birga, shaffof moliyaviy hisobotlar xodimlar, aksiyadorlar va manfaatdor tomonlar bilan ishonchli munosabatlarni o'rnatishga yordam beradi. Xalqaro standartlar korxonalarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlash va resurslardan samarali foydalanishni rag'batlantiradi. Masalan, daromad va xarajatlarni haqqoniy aks ettirish orqali korxona rahbariyati moliyaviy resurslarni optimal taqsimlash imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu bilan birga, xalqaro auditorlar va investorlar hisobotlarni solishtiriladigan va tushunarli shaklda qabul qiladi, bu esa korxonaning global bozorga chiqishiga yordam beradi.

IFRS standartlari tatbiq etilganda, korxona va moliya institutlarining moliyaviy hisobotlari nafaqat xalqaro auditorlik talablari bilan mos keladi, balki ichki monitoring va ichki nazorat jarayonlarini ham mustahkamlaydi. Bu esa hisobotlarning haqqoniyligi, aniqligi va to'liqligini ta'minlaydi [3]. Shu tariqa, xalqaro standartlarga mos moliyaviy hisobotlarni tuzish uzoq muddatli moliyaviy barqarorlik va investitsiyalarni jalb qilish imkoniyatlarini oshiradi. Umuman olganda, IFRS standartlari moliya institutlari va korxonalar faoliyatida shaffoflikni oshirish, moliyaviy hisobotlarning ishonchliligini ta'minlash va global investitsiya muhitida raqobatbardosh bo'lish imkoniyatini yaratadi. Standartlarni tatbiq etish korxonalarni strategik rejalashtirish, risklarni boshqarish va investitsiyalarni jalb qilishda samarali vosita sifatida xizmat qiladi. Shu sababli, xalqaro moliyaviy hisobot standartlarini tatbiq etish korxona va moliya institutlarining uzoq muddatli rivojlanishi va iqtisodiy barqarorligi uchun muhim omil hisoblanadi.

Xalqaro moliyaviy hisobot standartlari (IFRS) zamonaviy moliya va korporativ boshqaruv tizimlarida muhim strategik vosita sifatida qaraladi. Ushbu standartlarni tatbiq etish orqali korxonalar va moliya institutlari moliyaviy ma'lumotlarni haqqoniy, shaffof va solishtiriladigan shaklda taqdim etish imkoniga ega bo'ladi [4]. Natijada, uzoq muddatli moliyaviy barqarorlikni ta'minlash, investorlar ishonchini oshirish va korporativ boshqaruvni takomillashtirish samarali amalga oshadi.

IFRSning nazariy asoslari moliyaviy hisobotlarning haqqoniyligi, tushunarli va solishtiriluvchan bo'lishiga qaratilgan. Haqqoniylik tamoyili moliyaviy

hisobotlarda barcha aktivlar, majburiyatlar, daromad va xarajatlarni real qiymatga mos ravishda ko'rsatishni talab qiladi. Shu tariqa, korxona moliyaviy holatini aniq aks ettiradi va moliyaviy qarorlar uchun asos yaratadi. Shaffoflik tamoyili esa hisobotlarning barcha manfaatdor tomonlar - investorlar, kreditorlar, davlat organlari va xodimlar uchun tushunarli bo'lishini ta'minlaydi. Solishtiriluvchanlik tamoyili esa moliyaviy ma'lumotlarni vaqt bo'yicha va boshqa korxonalar bilan solishtirish imkonini beradi, bu esa global moliya bozorida kompaniyaning pozitsiyasini baholashga yordam beradi.

Uzoq muddatli moliyaviy barqarorlik IFRSni joriy etishning eng muhim natijalaridan biridir. Standartlar asosida tayyorlangan moliyaviy hisobotlar korxona rahbariyatiga real moliyaviy holatni ko'rsatadi. Masalan, aktivlar va majburiyatlarning haqqoniy baholanishi moliyaviy resurslardan samarali foydalanishga, ortiqcha xarajatlarni kamaytirishga va qarz majburiyatlarini boshqarishda aniqlik yaratishga yordam beradi [5]. Shu bilan birga, moliya institutlari uchun standartlarga muvofiq hisobotlar risklarni oldindan aniqlash va moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash imkonini beradi. Investorlar ishonchi ham IFRS standartlarini tatbiq etish natijasida sezilarli darajada oshadi. Xalqaro standartlarga mos moliyaviy hisobotlar investorlar uchun solishtiriladigan va tushunarli bo'ladi, bu esa ularning sarmoya kiritish qarorini osonlashtiradi. Shu sababli, korxonalarga xorijiy kapital jalb qilish imkoniyati kengayadi. Standartlar yordamida moliyaviy ko'rsatkichlar haqqoniy va aniq bo'lgani sababli, investorlar korxonaning moliyaviy barqarorligini va bozor sharoitiga moslashuvchanligini to'g'ri baholay oladi. Natijada, sarmoyaviy muhit ishonchli va barqaror bo'ladi.

Korporativ boshqaruvni takomillashtirish ham IFRSni joriy etishning muhim jihatlaridan biridir. Standartlar asosida moliyaviy hisobotlarni tuzish rahbariyatga real moliyaviy ma'lumotlarni taqdim etadi, bu esa strategik qaror qabul qilishni osonlashtiradi. Masalan, aktivlar va majburiyatlar bilan bog'liq qarorlar, xarajatlarni kamaytirish va investitsiya loyihalarini rejalashtirish jarayonlari aniq va asosli ma'lumotlarga tayangan holda amalga oshiriladi. Shu tariqa, korporativ boshqaruv sifatini oshirish va resurslarni optimal taqsimlash mumkin bo'ladi.

IFRS standartlarini joriy etishning yana bir ijobiy jihati - moliyaviy hisobotlarning shaffofligi va xalqaro solishtiriluvchanligini ta'minlashdir. Bu korxona va moliya institutlarini global bozor bilan samarali integratsiya qilishga imkon beradi. Xalqaro auditorlar va moliyaviy tekshiruvchilar hisobotlarni tez va ishonchli tekshiradi, bu esa korxonaning moliyaviy obro'sini oshiradi. Shu tariqa, investitsiyalarni jalb qilish imkoniyati ortadi va korxona global iqtisodiy sharoitga moslashadi.

Tatbiq etishda yuzaga keladigan ba'zi qiyinchiliklar ham mavjud. Bular qatoriga normativ-huquqiy moslashuv, kadrlar malakasi yetishmasligi va zamonaviy axborot tizimlarini joriy etish kiradi. Shu sababli, korxona va moliya institutlari IFRSni bosqichma-bosqich tatbiq etish, kadrlarni tayyorlash va ichki nazorat tizimini mustahkamlash orqali bu qiyinchiliklarni yengib o'tishi mumkin.

Xulosa. Xulosa qilib aytganda, xalqaro moliyaviy hisobot standartlariga muvofiq hisobot tuzish - bu nafaqat moliyaviy hisobotlarning ishonchliligi va haqqoniyligini ta'minlash, balki korporativ boshqaruvni takomillashtirish, investorlar ishonchini oshirish va korxonaning uzoq muddatli barqarorligini mustahkamlash uchun strategik vosita hisoblanadi. Shu sababli, korxonalar va moliya institutlari uchun IFRSni tatbiq etish global investitsiya muhitida raqobatbardoshlikni oshirish va barqaror moliyaviy rivojlanishga erishishning muhim omili sifatida qaraladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xashimov A. BUXGALTERIYA HISOBI (darslik 2-nashr 1-jild) //Nordic_Press. – 2025. – T. 7. – №. 0007.
2. Do'smurotov R. D. Buxgalteriya hisobi nazariyasi //T.:«Fan va texnologiya. – 2013. – T. 476.
3. Axmetovna A. N. XALQARO MOLIYAVIY HISOBOT STANDARTLARI DOIRASIDA INTELLEKTUAL MULKNI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI //YANGI O'ZBEKISTON, YANGI TADQIQOTLAR JURNALI. – 2025. – T. 2. – №. 7. – C. 351-356.

4. Ruzibayevich, A. H. (2025). XALQARO BUXGALTERIYA STANDARTLARINING MILLIY TIZIMGA TA'SIRI. Modern education and development, 25(4), 184-187.
5. Irodaxon, R. (2025). XALQARO MOLIYAVIY HISOBOT STANDARTLARIGA (XMHS) O 'TISHNING O 'ZBEKISTON UCHUN DOLZARBLIGI VA MUAMMOLARI. Tadqiqotlar, 61(1), 14-16.
6. Bakhodir A., Nurullo K., Zilolaxon A. Analysis of Market Sophistication Index of the Republic of Uzbekistan //International journal of business diplomacy and economy. – 2022. – T. 1. – №. 3. – С. 58-63.
7. Абдуллаев Б., Эргашев Х. ИННОВАЦИОННОЕ МЫШЛЕНИЕ В УПРАВЛЕНИИ ПРОИЗВОДСТВАМИ //Инновационные технологии на транспорте: образование, наука, практика. – 2017. – С. 246-249.
8. Muxlisa, Toshtemirova, and Egamberdiyev Shavkatbek. "THE ROLE OF ACCOUNTING IN TAX POLICY: ITS IMPACT ON ECONOMIC DEVELOPMENT." Modern education and development 19.4 (2025): 14-19.
9. Zebiniso, Xatamova, and Egamberdiyev Shavkatbek. "ACCOUNTING AND ECONOMIC ANALYSIS: AN INTEGRATED APPROACH TO CALCULATING FINANCIAL INDICATORS." Modern education and development 19.4 (2025): 8-13.
10. Ikromjonovich, Maribjonov Botirjon, and Chirmashev Abdujalil Muxammadibroxim o'g'li. "DAVLAT MOLIYASINI SHAKLLANTIRISHDA BUDJET DAROMADLARINING AHAMIYATI." Лучшие интеллектуальные исследования 55.3 (2025): 49-61.
11. Ikromjonovich, Maribjonov Botirjon, and Chirmashev Abdujalil Maxammadibrohim o'g'li. "DAVLAT MOLIYASINI BOSHQARISHDA MOLIYAVIY TEXNOLOGIYALAR (IT) TIZIMIDAN FOYDALANISH." FARS International Journal of Education, Social Science & Humanities. 13.10 (2025): 349-358.